بحیره :

بحیره از بحر خورد وکوچک می باشد وبرای عبور ومرور از بحیره نیز از کشتی ها استفاده بعمل می آید . بحیره های مشهور دنیا ازین قرار است . بحیرهٔ عرب و بحیرهٔ احمر .

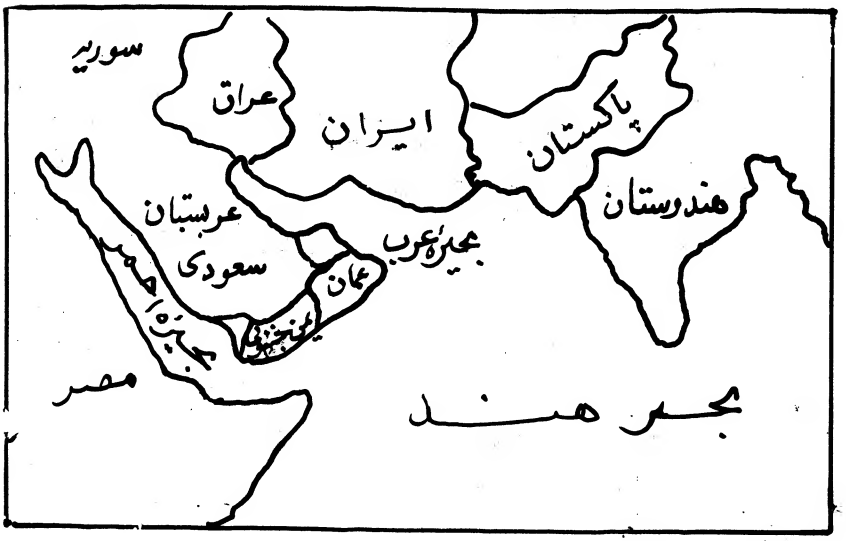

جهیل :

آب ایستاده‌ئ راکه چهار طرف آن خشکه باشد جهیل گفته میشود . آب جهیل از بحیره کم می باشد مانند جهیل کسپین ، جهیل ویکتوریا وغیره .

آب بعضی جهیل ها شرین واز بعضی ترش می باشد . جهیل مشهور وطن ما سیستان نام دارد .

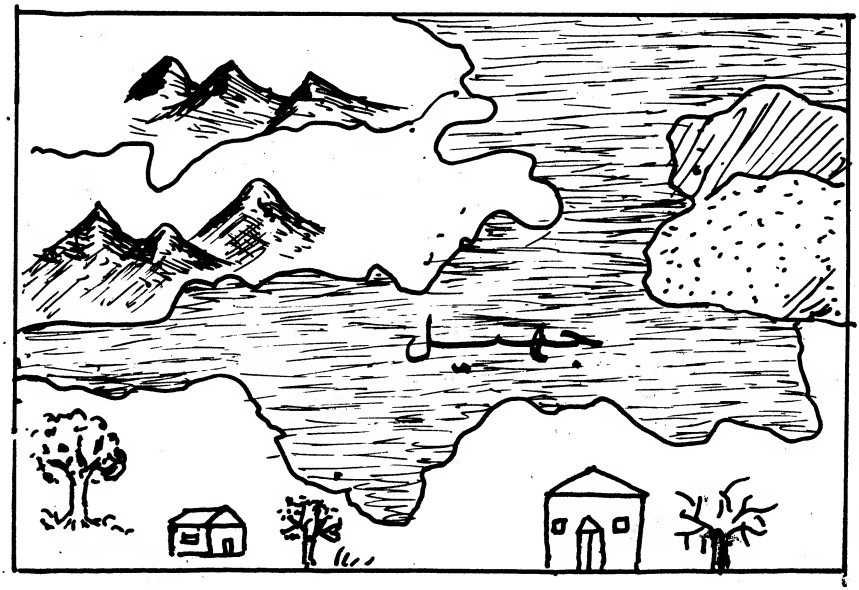

خلیج :

خلیج عبارت از آبی است که سه طرف آن خشکه ویکطرف آن به بحر ویا بحیره وصل باشد مانند خلیج فارس ، خلیج بنگال وخلیج سیام .

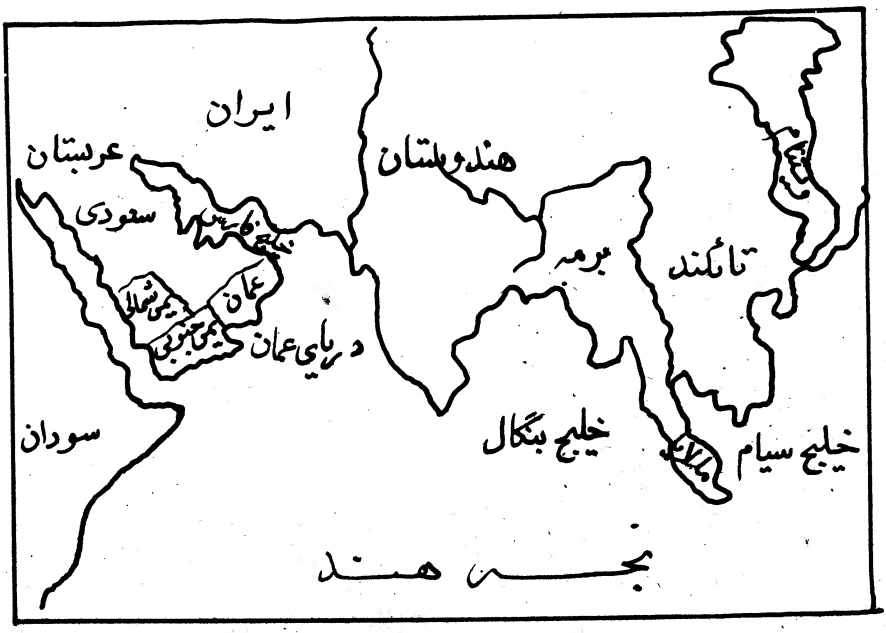

دریا :

آن آب جاری را دریا گفته میشود که از بحر کمتر باشد ، و بعضی اوقات در اثر باریدن باران و آب شدن برف آب آن بیشتر می گردد .

دریاهای مشهور وطن ما عبارتند از دریای آمو ، دریای کابل ، دریای هلمند ، دریای هریرود ، فراه رود و دریای مرغاب .

دلتا :

بعضی دریاها قبل از سرازیرشدن دربحر به شاخه های خورد وکوچک تقسیم میگردند وشکل مثلثی را اختیار میکند که همین شکل مثلثی را دلتا میگویند. مانند دلتای دریای نیل وغیره .

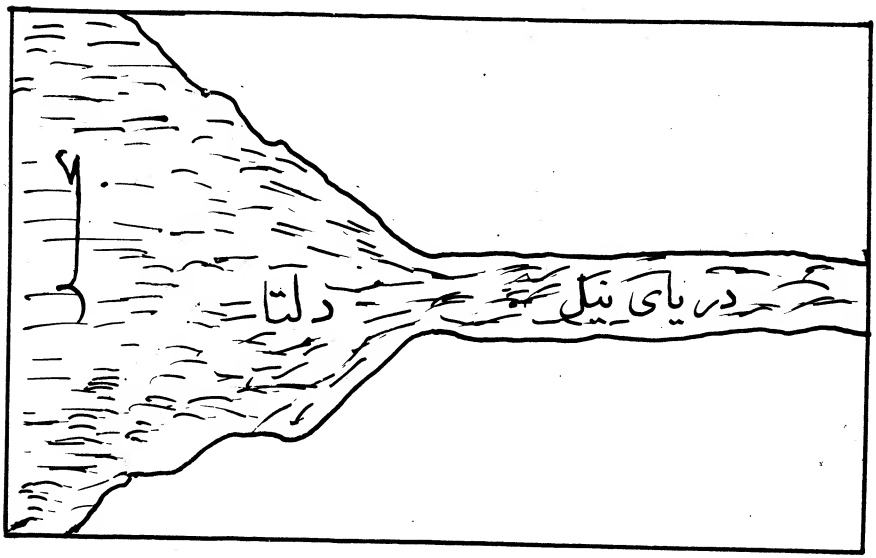

جزیره :

قطعه زمینی را گویند که چهار طرف آن آب باشد مانند جزیرهٔ سری لنکا ، جزیرهٔ جاپان و جزیرهٔ گرینلند وغیره .

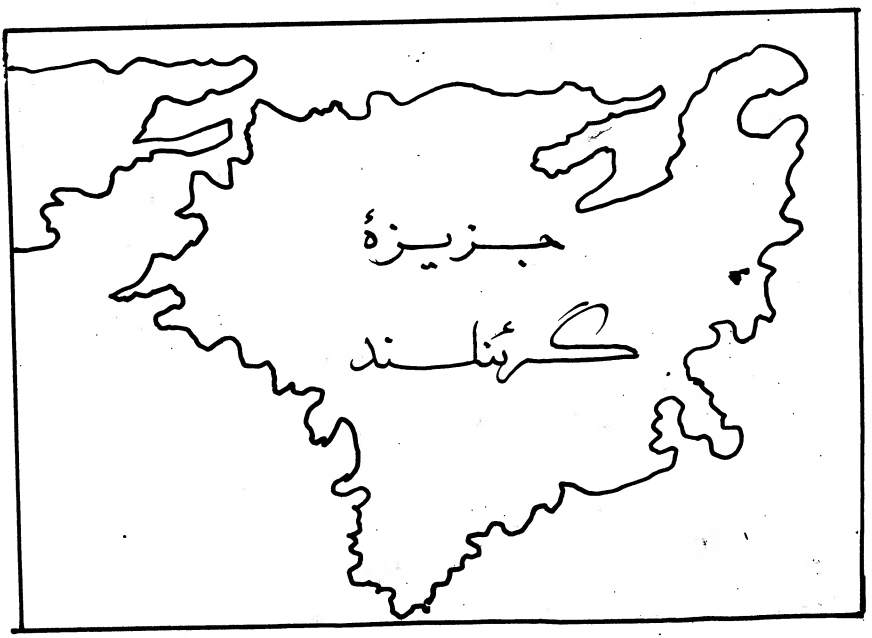

مجمع الجزائر :

مجموعهٔ چند جزیره که تماماً یکجا واقع باشند بنام مجمع الجزائر یاد میگردد . مانند مجمع الجزائر جاپان ، فلپاین وغیره .

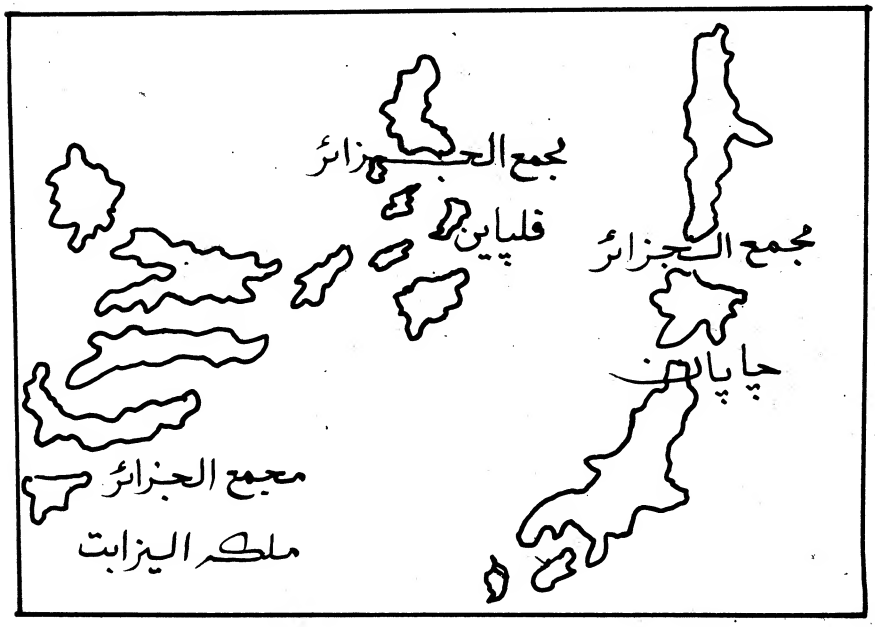

جزیره نما :

قطعه زمینی که سه طرف آن آب باشد و یک طرف آن بخشکه وصل گردیده باشد بنام جزیره نما یاد میگردد مانند جزیره نمای عربستان در آسیا و یا جزیره نمای لابرادور در امریکای شمالی وغیره

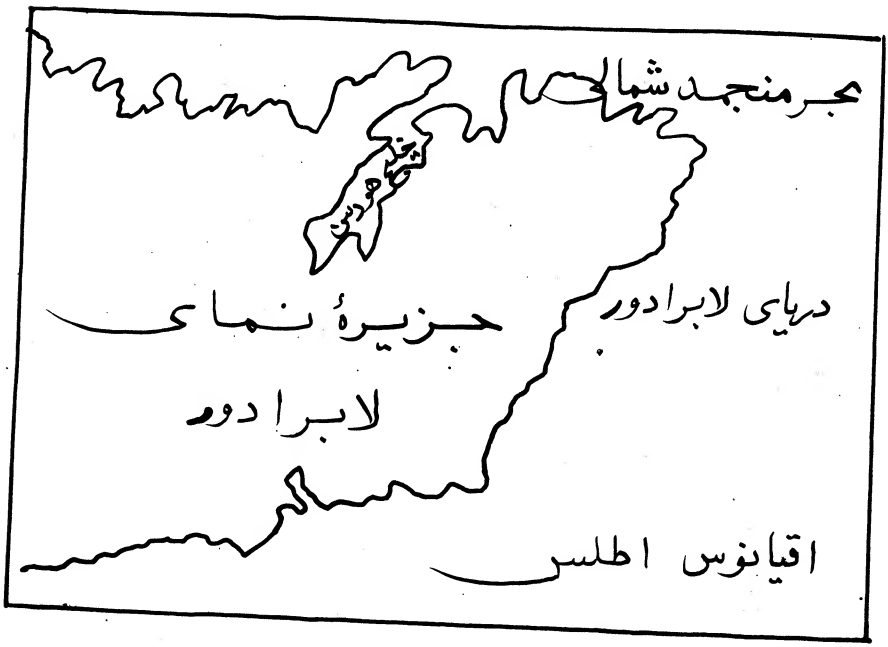

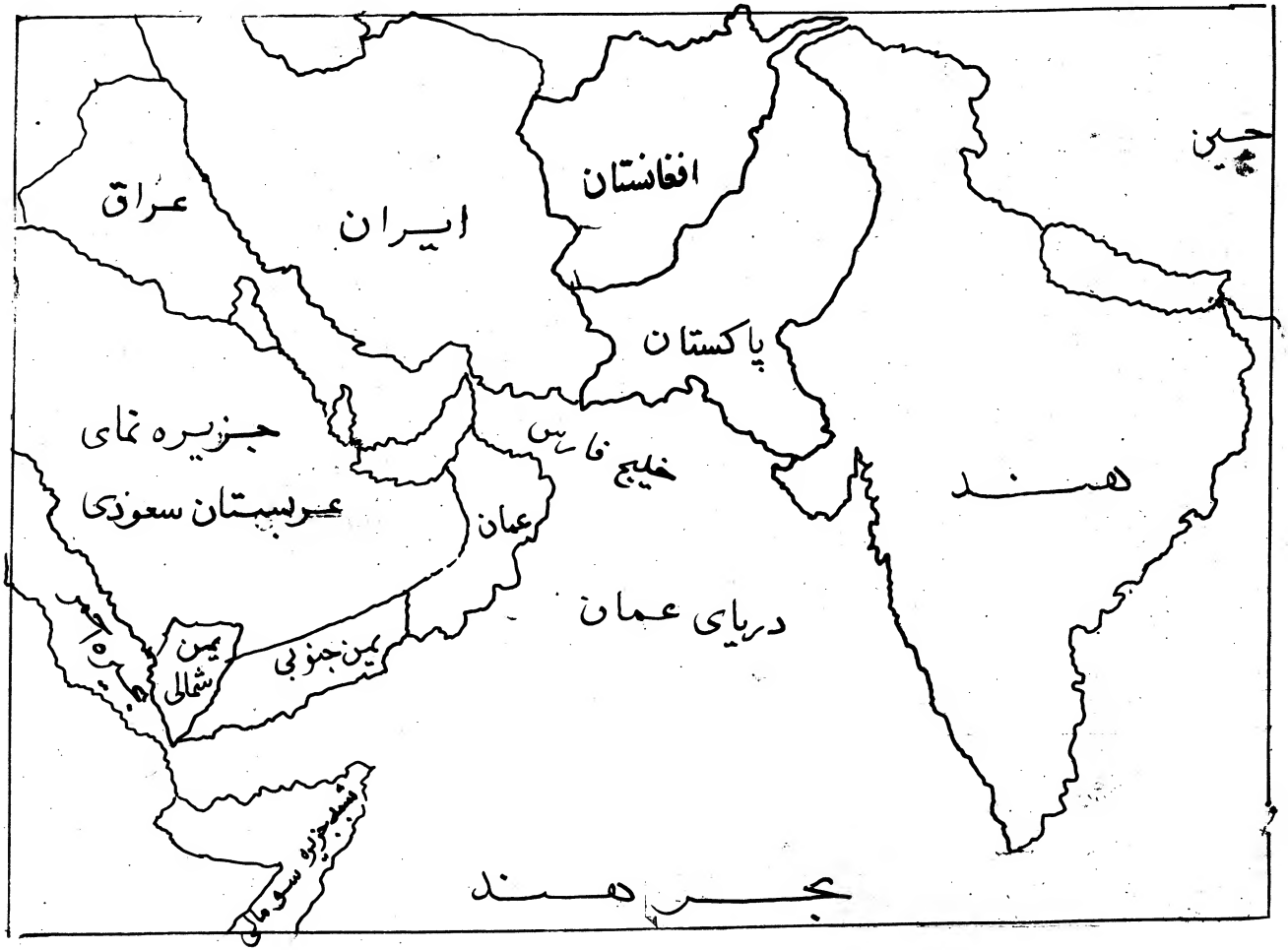
عراق
ایران
افغانستان
چین
پاکستان
جزیره نمای
عربستان سعودی
خلیج فارس
هند
عمان
دریای عمان
یمن شمالی
یمن جنوبی
بحر هند

آبشار :

دریاها و انهاریکه از جاهای مرتفع وبلند پائین میریزند بنام آبشار یاد میشود . مانند آبشار نیاگارا که از آبشارهای مشهور دنیا بشمار میرود.

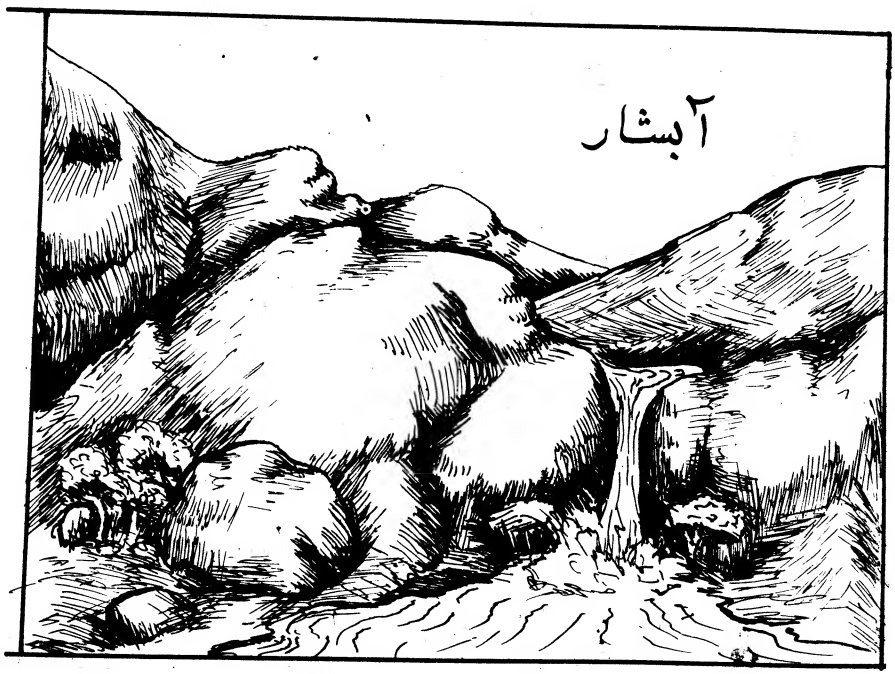

فصل اول

تعریف جغرافیه :

جغرافیه علمیست که رابطهٔ انسان را با تمام موجوداتیکه بچشم دیده میشوند تحت مطالعه قرار میدهد. مانند بحرها، کوه‌ها، جنگل‌ها، حیوانات و نظام شمسی.

همچنان ما با کومک علم جغرافیه میتوانیم که در بارهٔ آفتاب، مهتاب و ستاره‌ها معلومات کافی کسب نمایم.

چهار سمت :

علاوه براینکه آفتاب زمین را روشن میکند و در زمستان از گرمای آن استفاده میکنیم و در تابستان میوجات و دیگر حبوبات را پخته میکند میتوانیم تا با کومک همین آفتاب چهار سمت را دریابیم، خانه، کوچه و راه خود را.

قله :

بلند ترین نقطه کوه را قله می گویند مانند قله تراجمیر کوه هندوکش در افغانستان .

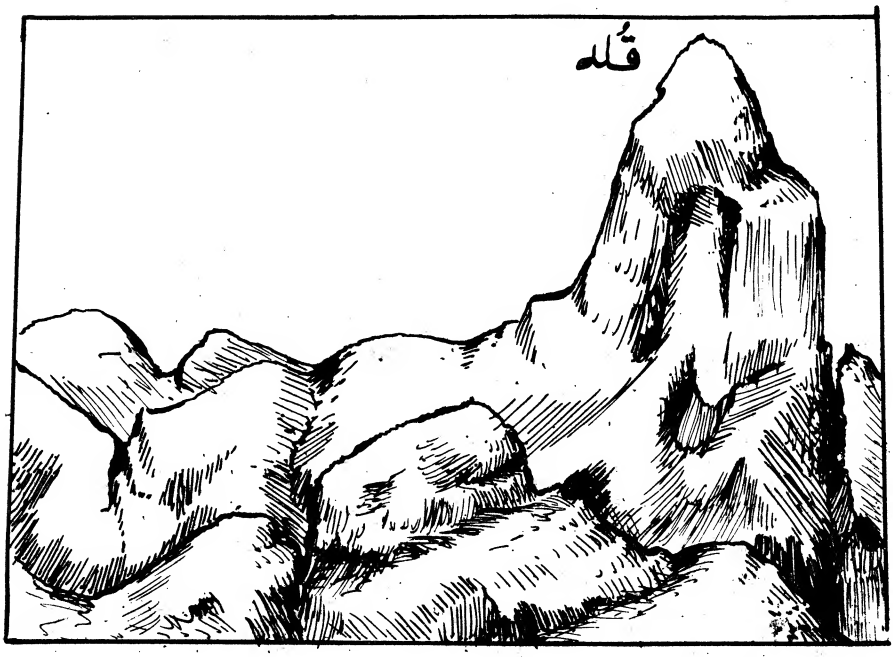

کوه های آتشفشان :

بعضی اوقات از قله‌های کوه‌ها آتش ، دود و خاکستری خارج می‌گردد که بر اثر آن خانه‌ها و جنگل ها در گرفته و می سوزند. این قسم کوه‌ها را کوه‌های آتشفشان می گویند . این نوع کوه‌ها در جاپان زیاد می باشند .

ابنا :

آب باریکی است که دو خشکه را از یکدیگر جدا می‌کند و دو آب را با هم وصل می‌سازد .

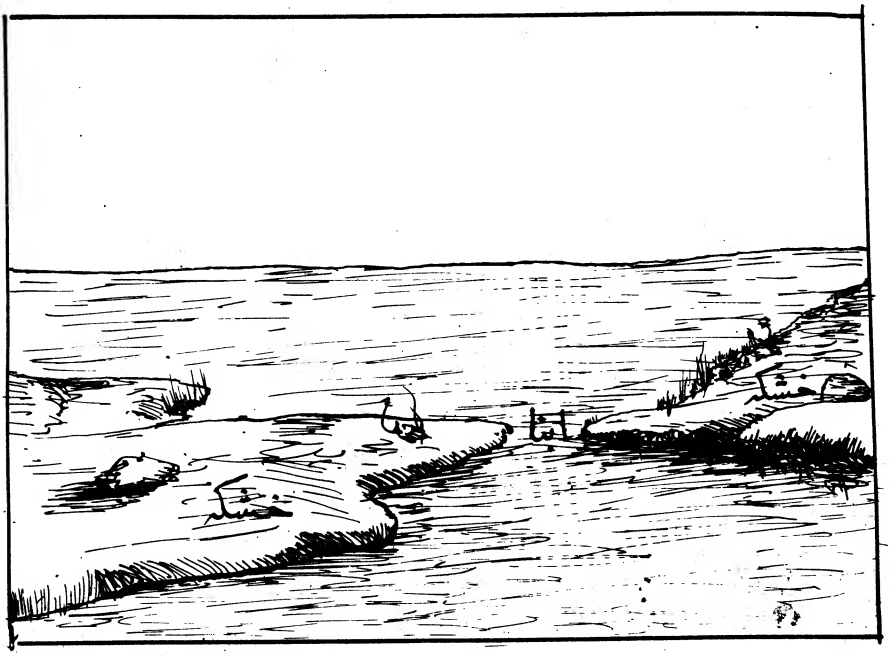

خاکنا :

آن قطعهٔ باریک زمین است که دو آب را از همدیگر جدا ودو خشکه را باهم وصل می نماید .

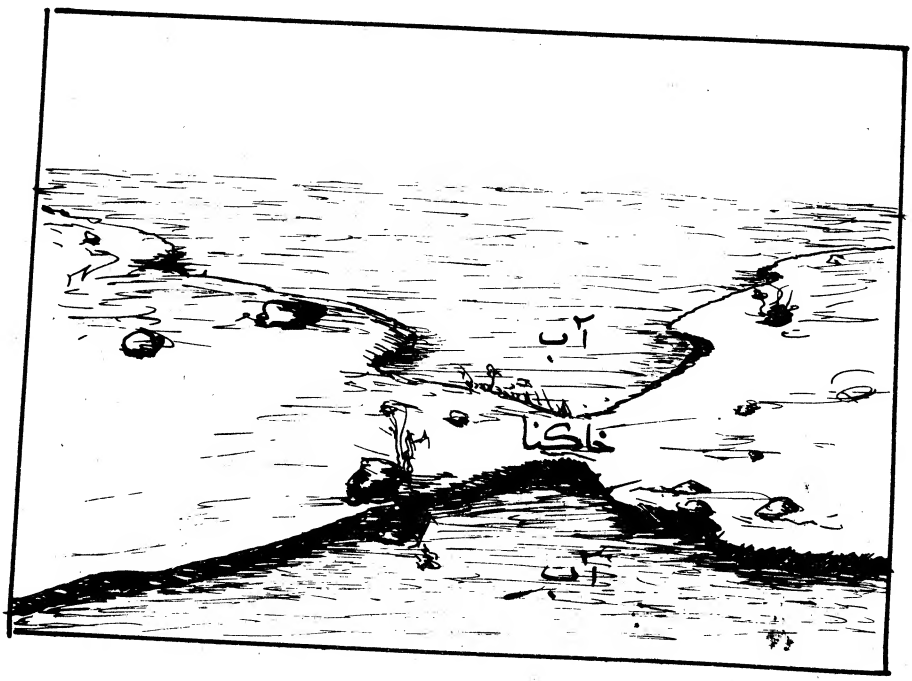

سطح مرتفع :

زمینی را می گویند که نسبت به زمین چهار اطراف خود بلندتر واقع گردیده باشد مانند سطح مرتفع پامیر که بنام بام دنیا یاد میشود . این سطح مرتفع در شمال شرق افغانستان واقع گردیده است .

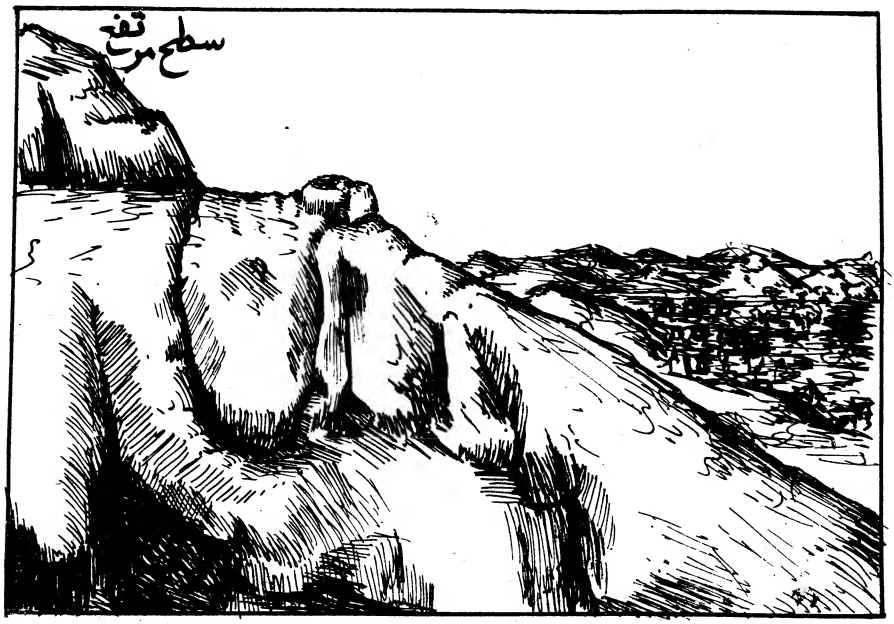

صحرا :

زمین وسیع و بزرگی را گویند که پر از ریگ و سنگچل باشد ، هوایش گرم بوده و باران در آن اکثرًا نمی بارد . بود و باش در صحرا مشکل می باشد . صحرا های عربستان و گوبی چین از صحرا های مشهور دنیا به شمار میرود .

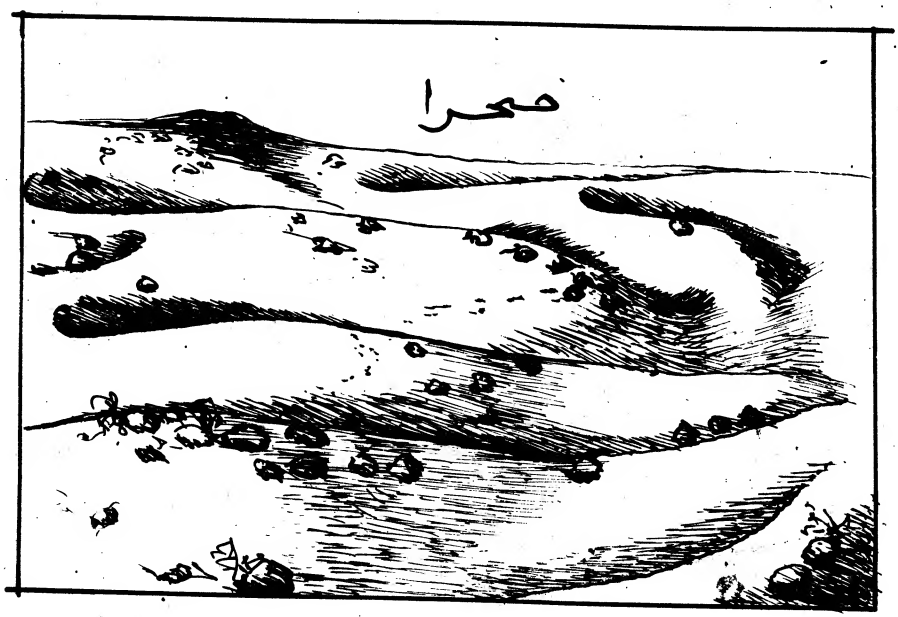

سوالات

۱- بحر را تعریف کنید ؟
۲- جزیره چه را می گویند ؟
۳- دلتا چطور بمیان میآید ؟
٤- صحرا از چه چیزی ساخته شده است ؟
۵- کوه های آتشفشان کدام اند ؟
٦- ابنا چه را گویند ؟

فصل سوم

غذای انسان :

ما انسانیم و غذا میخوریم برای اینکه زنده بمانیم. مواد غذائی که در زنده نگاهداشتن مایان اهمیت وارزش خاصی دارد از زمین بدست میآید . گندم برنج و کچالو از مواد غذائی مهم انسان ها به شمار میرود.

۱- گندم :

یکی از مواد مهم غذائی ، گندم است که غذای اکثریت مردم دنیا را تشکیل میدهد .

نان ، کلچه وکیک از آرد گندم ساخته میشود تخم گندم در فصل خزان و زمستان کاشته میشود و حاصلات آن در فصل تابستان بدست میآید .

۲- برنج :

برنج در یکسال دو مرتبه حاصلات میدهد .
برنج غذای روزمرهٔ مردم چین ، جاپان وهندوستان
می باشد . در بعضی مناطق مردم بعوض گندم ، جو
وجواری را استعمال می نماید وگاهی نیز جو را بمرکب
واسب میدهند .

۳ - سبزیجات :

سبزی نیز از غذای مهم انسان شمرده میشود
خوردن سبزی به انسان فایدهٔ زیادی را میرساند
سبزیهای مشهوریکه ما با آن آشنائی باشیم عبارتند از
کچالو ، پیاز ، کدو ، بادنجان سیاه ، بادنجان رومی
ملی سبز و سرخک ، کاهو ، پالک و بادرنگ .
کچالو برای اولین مرتبه در امریکا کاشته شده
وبعدًا از آنجا به ممالک دیگر دنیا انتقال ورواج
یافت .

میوه :

چیزی که باخوردن غذاهای دیگر در نشوونما وسلامتی بدن اهمیت وارزش خاصی داشته، میوه است . میوه غذای لذیذیست که زیبائی سفره را اضافه تری سازد . زردالو ، سیب ، ناک ، شفتالو انگور ، تربوز ، خربوزه ، انجیر وغیره ازمیوه های مشهور می باشند . انجیر وخرما خشک نیز خورده میشوند . انگور را بطور فنی خشک کرده وبعد از آن کشمش می سازند ، کیله ، مالته ، چکوتره ، نارنج و لیمو نیز از میوه های لذیذ بوده ودر مناطق گرم بخوبی نمو میکنند . بادام ، پسته ، چارمغز وجلغوزه ازمیوه های خشک شمرده میشوند .

نباتات روغنی :

ازنباتات روغنی روغن بدست میآید مانند پنبه دانه ، گل آفتابگردان ، کنجد ، شرشم وغیره

پیدا میکنیم .

اگر وحید در خانهٔ خود برای نماز خواندن طوری ایستاده شود که رویش بطرف غرب و پشت اش به طرف شرق باشد ، پس دست راست او بطرف شمال و دست چپ اش بطرف جنوب می باشد . لذا ما با کومک آفتاب چار سمت ، راه خانه و مکتب خود را یافته می توانیم .

در شکل ذیل می توانیم که چهار طرف را خوبتر بشناسیم

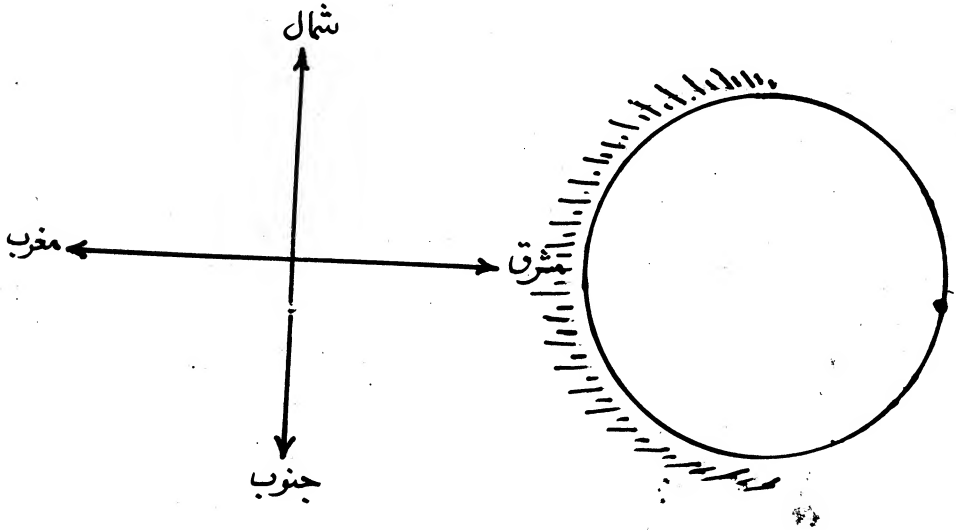

از نباتات روغنی بشمار میروند . نه تنها اینکه از پنبه دانه روغن بدست میآید بلکه از پنبه اش در کار خانجات نساجی هر نوع رخت بافته میشود که برای لباس و پوشاک انسانها از آن کار گرفته میشود .

چای :

اکثر مردم دنیا به نوشیدن چای عادت دارند چای را برای اولین بار مردم چین کاشتند و بعد از آنجا در سری لنکا ، هند و جاپان رواج یافت . اکثر مردم چای را با شیر یکجا استعمال می نمایند .

نیشکر و لبلبو :

نیشکر و لبلبو از جمله نباتات مشهور شمرده میشود که از هر دو نبات بوره بدست میآید .
نیشکر و لبلبو در اکثر ممالک دنیا کاشته میشود که حصه زیاد بورهٔ دنیا از لبلبو بدست میاید .

تمرین وسوالات

۱- غذای مهم مردم کدام است؟
۲- برنج در کدام مناطق دنیا زیاد خورده میشود؟
۳- سبزی های مشهور را نام ببرید؟
٤- کچالو برای اولین مرتبه در کجا کاشته شده اند؟
٥- میوه چه فایده دارد وکدام اقسام آنرا می شناسید؟
٦- نباتات روغنی کدام اند نام آنرا بگیرید؟
۷- در کدام ممالک دنیا چای کاشته میشود؟

گوشت مرغ، ماهی و اشیای دیگر

علاوه از سبزی غذای مهم دیگری که بدن انسان به آن ضرورت احساس میکند گوشت است. گوشت بطور عموم از گاو، گوسفند، میش، بز وغیره بدست میآید.

برای تربیه خوب و نگاه داشتن این حیوانات چراگاه های بزرگی در دنیا موجود است. گاو و گوسفند از جمله حیوانات مفید بشمار میرود زیرا که از یکطرف از شیر آنها ماست، پنیر و قروت تهیه میشود و از طرف دیگر از پوست آنها سامان چرمی مانند چپلی، بوت و بکس ساخته میشود همچنین از پشم گوسفند و میش پارچه های گرم، قالین، کمپل وغیره اشیای ضروری و مفید ساخته میشوند.

اکثر مردم دنیا گوشت مرغ را خوش دارند بدین لحاظ مرغها را خوب تربیه میکنند که از گوشت و تخم آن استفاده بیشتر نمایند.

علاوه براین گوشت ، تعداد زیادی از مردم دنیا با گوشت ماهی علاقه دارند وماهی ها اقسام زیادی دارند که در آب زندگی می کنند وتوسط ماهیگیرها شکار میگردند وبعدًا بغرض فروش به بازارها آورده میشوند .

ماهی ها در بحر وبحیره به اندازه کافی یافت میشوند . علاوه برگوشت آن ازماهی بزرگ روغن نیز بدست می آید که از روغن آن در دواسازی استفادهٔ خاص میشود .

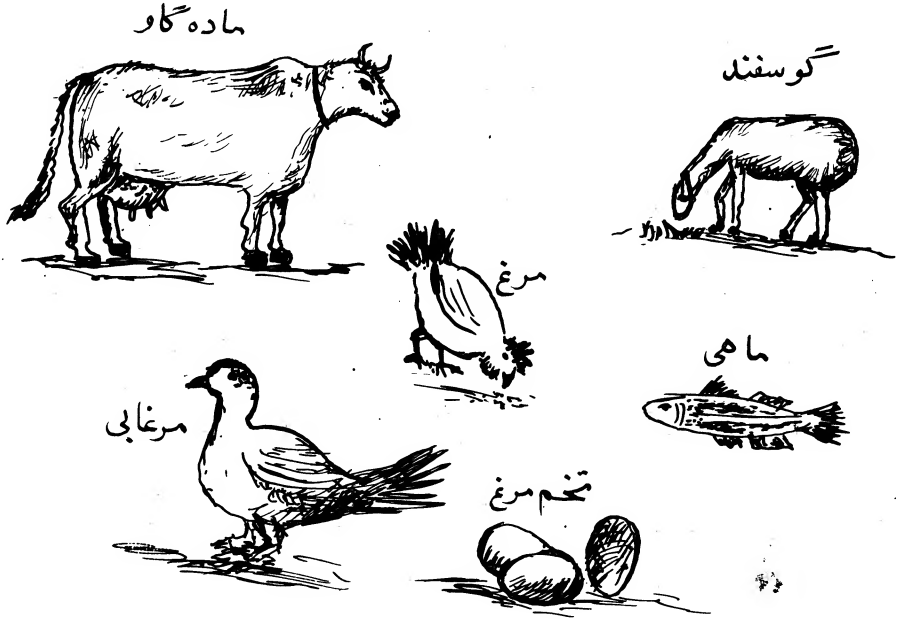

تمرین

۱ـ گاوها در کدام جا خوب‌تر تربیه میشوند ؟
۲ـ چرا به گاو حیوان مفید گفته میشود ؟
۳ـ ماهی ها در کدام جاها به اندازه زیاد یافت میشوند؟
٤ـ در تربیه و پرورش مرغ چه فایده وجود دارد؟
٥ـ میش و گوسفند ها چه فایده دارند ؟

فصل چهارم

براعظم آسیا :

آسیا یکی از براعظم های بزرگ قدیمی و مشهور دنیا است . در همین براعظم بلند ترین و مشهور ترین کوه دنیا بنام هملیا واقع گردیده است خصوصیات دیگر یکه در شهرت این براعظم اهمیت خاص داشته است اینست که خداوند کریم (ج) درین براعظم برای رهنمای بندگان خود اکثر پیغمبران (ع) را به پیغمبری مبعوث نموده چنانچه حضرت محمد پیغمبر و رهبر بزرگ ما مسلمانان نیز در شهر مکه معظمه عربستان سعودی که مربوط این قاره مشهور میباشد تولد یافته و بزرگ شده است از طرف دیگر این براعظم از لحاظ زیادت نفوس و مساحت نیز شهرت ممتازی دارد .

چهار سمت براعظم آسیا :

بطرف شمال این براعظم بحر منجمد شمالی است به طرف جنوب آن بحر هند، طرف شرق اش بحر الکاهل و از طرف غرب به براعظم اروپا وصل است

درین براعظم ممالک زیادی وجود دارند که مملکت عزیز ما افغانستان نیز درین براعظم واقع است . ممالک بسیار مشهور این براعظم عبارتند از ترکیه ، ایران ، عربستان سعودی ، پاکستان هندوستان ، چین ، جاپان ، اندونیزیا ، تاجکستان ، ازبکستان ، ترکمنستان و مملکت عزیز اسلامی ما افغانستان نیز شهرت زیاد را بخود حاصل نموده است .

باشندگان براعظم آسیا به زبان های مختلف گفتگو می کنند که مشهورترین زبان های آن هندی ، عربی چینائی ، اردو ، جاپانی ، پشتو و فارسی میباشد.

مردم براعظم آسیا اکثراً پیرو دین مقدس اسلام مسیحیت ، بودائی و هندو میباشند.

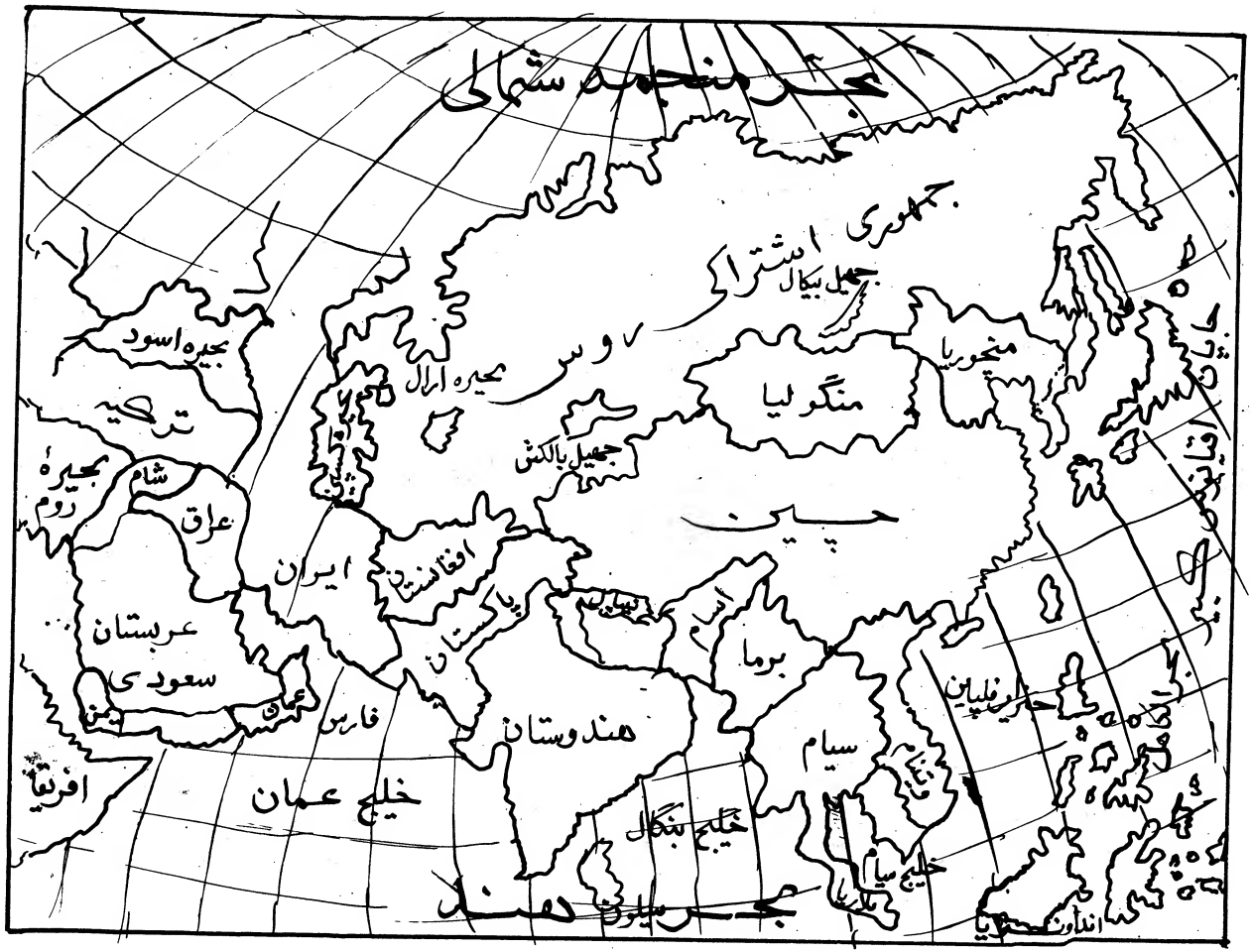
بحر منجمد شمالی
جمهوری اشتراکی
جمهوری بیکال
روس
بحیره اسود
بحیره ارال
منچوریا
منگولیا
ترکیه
جمهوری بالکش
بحیره روم
شام
عراق
چین
ایران
افغانستان
پاکستان
عربستان سعودی
برما
فارس
هندوستان
سیام
افریقا
خلیج عمان
خلیج بنگال
خلیج سیام
جزایر فیلیپین
اندونزیا
جزایر هند

تمرین وسوالات

۱- بزرگترین کوه آسیا چه نام دارد ؟
۲- حضرت محمد(ص) در کدام براعظم تولد یافته است ؟
۳- چهار طرف آسیا را بگوئید ؟
٤- ممالک مشهور آسیا کدام اند ؟
٥- باشندگان براعظم آسیا بر کدام زبانها گفتگو می کنند ؟

فصل پنجم

افغانستان :

وطن عزیز ما افغانستان در براعظم آسیا واقع گردیده است . افغانستان یک مملکت بسیار قدیمی وکوهستانی میباشد که بنام قلب آسیا نیز شهرت دارد تعداد باشندگان افغانستان بر هجده (۱۸) میلیون نفر می رسد ومساحت آن «۶۵۰،۰۰۰» کیلومتر مربع می باشد شهر زیبا ومشهور کابل پایتخت این مملکت می باشد که بر هر دو طرف دریای کابل اعمار گردیده است . درین شهر زیبا و دلکش پوهنتون های ملکی ونظامی ، مکاتب ثانوی وابتدائی وشفاخانه ها نیز برای زندگی آرام مردم تاسیس گردیده است .

چهار سمت افغانستان :

بطرف شمال افغانستان جمهوریت های مسلمان

همچنان در جغرافیه چهار سمت دیگری نیز وجود دارد چون شمالشرق ، شمالغرب ، جنوب شرق وجنوب غرب .

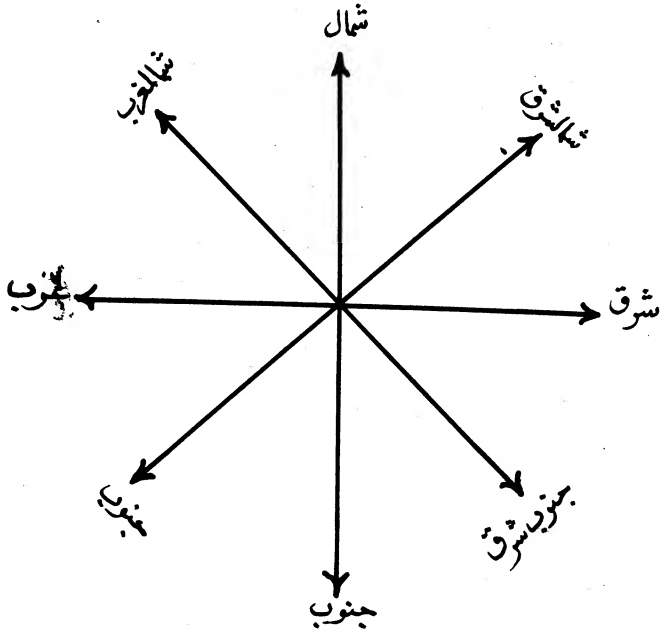

روز وشب :

وقتیکه آفتاب می برآید روز می شود وهر طرف روشن میگردد ، همچنین با غروب آفتاب شب میشود وتاریکی می شود سی (۳۰) روز یکماه و (۱۲) دوازده ماه یک

نشین تحت استعمار روسیه مانند تاجکستان ،
ازبکستان و ترکمنستان واقع می باشد . بطرف
شرق وجنوب آن جمهوریت اسلامی پاکستان و
بطرف غرب آن جمهوریت اسلامی ایران واقع است
وطن عزیز ما افغانستان درحصهٔ شمالشرقی با
جمهوریت چین همسایه می باشد .
براین اساس افغانستان ازچهار طرف باخشکه
وصل است وبه بحر راه آزاد ندارد .

اقلیم و آب وهوای افغانستان ،

هوای وطن عزیز ما در تابستان خشک و
گرم ودر زمستان سرد وبارانی میباشد ودر
مناطق مرتفع وکوهستانی آن برف می بارد که در
فصل بهار وتابستان آب شده ، و آب دریا ها
بیشتر میشود که به سبب افزایش این آب مملکت
عزیز ما نیز سرسبز وشاداب می میگردد .
مملکت عزیز ما افغانستان از سال ۱۳۴۳ ش

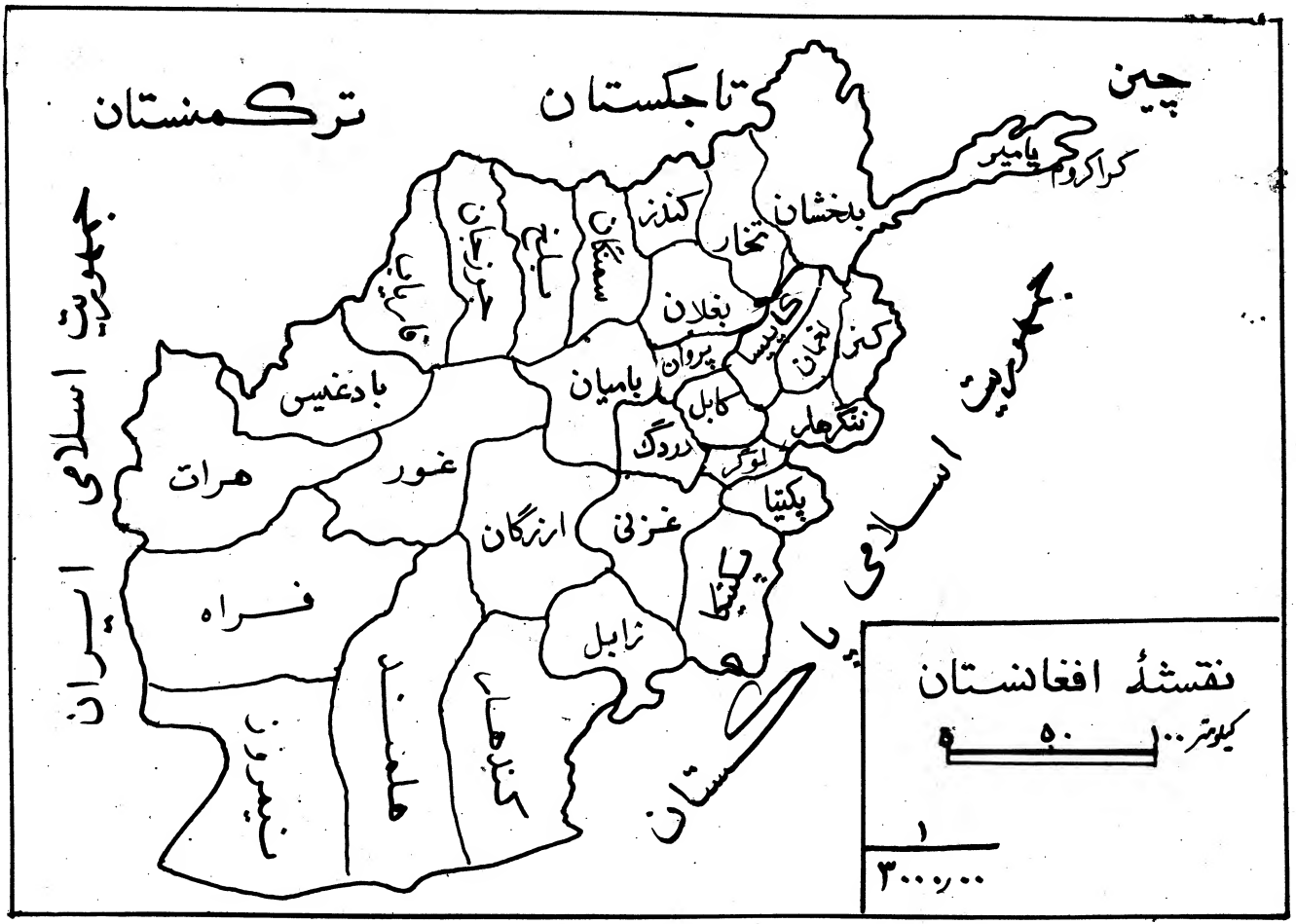
ترکمنستان
تاجکستان
چین
جمهوری اسلامی ایران
جمهوری اسلامی پاکستان
کراکروم پامیر
بدخشان
تخار
کندز
بغلان
سمنگان
جوزجان
فاریاب
بادغیس
هرات
غور
بامیان
پروان
کاپیسا
کنر
نورستان
کابل
لوگر
زردگ
ننگرهار
پکتیا
غزنی
ارزگان
فراه
زابل
قندهار
هلمند
نیمروز
هرات
نقشهٔ افغانستان
کیلومتر ۱۰۰ ۵۰ ۰
۱
۳۰۰،۰۰۰

براینطرف نظر بر تقسیمات ملکی خویش بر (۲۹) بیست
ونو ولایت تقسیم گردیده که نام های آن ازین قرار
است ۱- ولایت کابل ، ۲- قندهار ، ۳- هرات
۴- بلخ ، ۵- ننگرهار ، ۶- پکتیا ، ۷- لغمان
۸- کنرها ، ۹- غزنی ، ۱۰- هلمند ، ۱۱- بغلان
۱۲- پروان ، ۱۳- فاریاب ، ۱۴- فراه ،
۱۵- نیمروز ، ۱۶- بدخشان ، ۱۷- جوزجان
۱۸- تخار ، ۱۹- ارزگان ۲۰- بامیان
۲۱- زابل ۲۲- غور ۲۳- بادغیس
۲۴- لوگر ۲۵- وردگ ۲۶- سمنگان
۲۷- کندز ۲۸- کاپیسا ۲۹- پکتیکا .

تمرین وسوالات

۱ - چار سمت افغانستان را بیان نمائید؟
۲ - پایتخت افغانستان چه نام دارد ؟
۳ - آب وهوا (اقلیم) افغانستان چطور است ؟
٤ - وطن عزیز ما بر چند ولایات تقسیم گردیده است ؟
٥ - پنج ولایات مشهور مملکت خود را نام بگیرید؟
٦ - ولایت هرات در کدام حصهٔ افغانستان واقع است؟

فصل ششم

جغرافیای طبیعی افغانستان :

افغانستان بطور قدرتی وطبیعی یک مملکت کوهستانی بوده که کوه های بلند آن در فصل زمستان اکثراً بواسطه برف پوشیده می باشد در موسم بهار وتابستان برف کوه ها آب گردیده ودر تمام دریاها آب زیاد میشود که در اثر فراوانی، آب جست وخیز می کند واکثر دشت های وطن ما بر آن سرسبز گشته وزیبائی آنرا اضافه تر میسازد .

فایدهٔ دیگریکه بر نسبت موجودیت کوه ها نصیب وطن ما شده است از انواع معدنیات است که در کوه ها موجود می باشند بطور مثال معدن مس ، آهن ، لاجورد ، زمرد ، یاقوت ، طلا ، نقره ، ذغال سنگ وغیره در مملکت ما موجود است .

کوه های مملکت ما نه تنها دارای معدنیات است بلکه همین کوه ها در دوره های مختلف تاریخ برای مردم مجاهد و نمازیان فداکار وطن ما در برابر حملات دشمنان خاک و وطن سنگرهای خوبی است . کوه های مشهور مملکت ما عبارتند از کوه هندوکش ، کوه بابا ، سفید کوه (سپین غر) ، سیاه کوه ، کوه سلیمان و تیر بند ترکستان .

کوه هندوکش :

کوه هندوکش از شمال شرق افغانستان بطرف غرب امتداد یافته است که ارتفاع آن در حصهٔ غربی کم شده میرود بر کوه هندوکش برف زیادی می بارد و از همین سبب است که دریای گنز ، دوشی ، آمو و پنجشیر از کوه مذکور سرچشمه گرفته اند . کوه هندوکش دارای کوتل های زیادی بوده که از راه همین کوتل ها مرتدران و مردم پیاده رفت و آمد می کنند . کوتل مشهور هندوکش بنام سالنگ یاد میشود .

۲ـ کوه بابا :

کوه بابا از سلسله کوه های هندوکش می باشد که در حصهٔ مرکزی افغانستان واقع گردیده است . کوتل های مشهور آن بنام شیبر و حاجی گک یاد می شوند .

دریاهای هلمند و هریرود ازین کوه سرچشمه می گیرند .

۳- سفید کوه (سپین غر) :

سفیدکوه یا سپین غر در حصهٔ جنوبی ولایت ننگرهار واقع گردیده واز شرق بطرف غرب امتداد یافته است . کوه مذکور از لحاظ جنگل ، بلوط ارچه وچلغوزه غنی بوده که از چوب آن مردم افغانستان در ساختن خانه ، تعمیرات ، میز چوکی ، الماری وغیره . وخصوصاً برای سـ ، سوختاندن کار زیادی میگیرند .

٤ ـ کوه های دیگر افغانستان بنام فیروز کوه سیاه کوه ، کوه سلیمان و تیربند ترکستان یاد می شود .

تمرین وسوالات

۱ ـ کوه های مشهور افغانستان را نام ببرید ؟
۲ ـ کوه هندوکش در کدام حصهٔ افغانستان واقع گردیده است ؟
۳ ـ کوتل مشهور هندوکش چه نام دارد ؟
٤ ـ دریای های هلمند و هریرود از کدام کوه سرچشمه می گیرند ؟
٥ ـ کوتل های مشهور کوه بابا کدام اند ؟

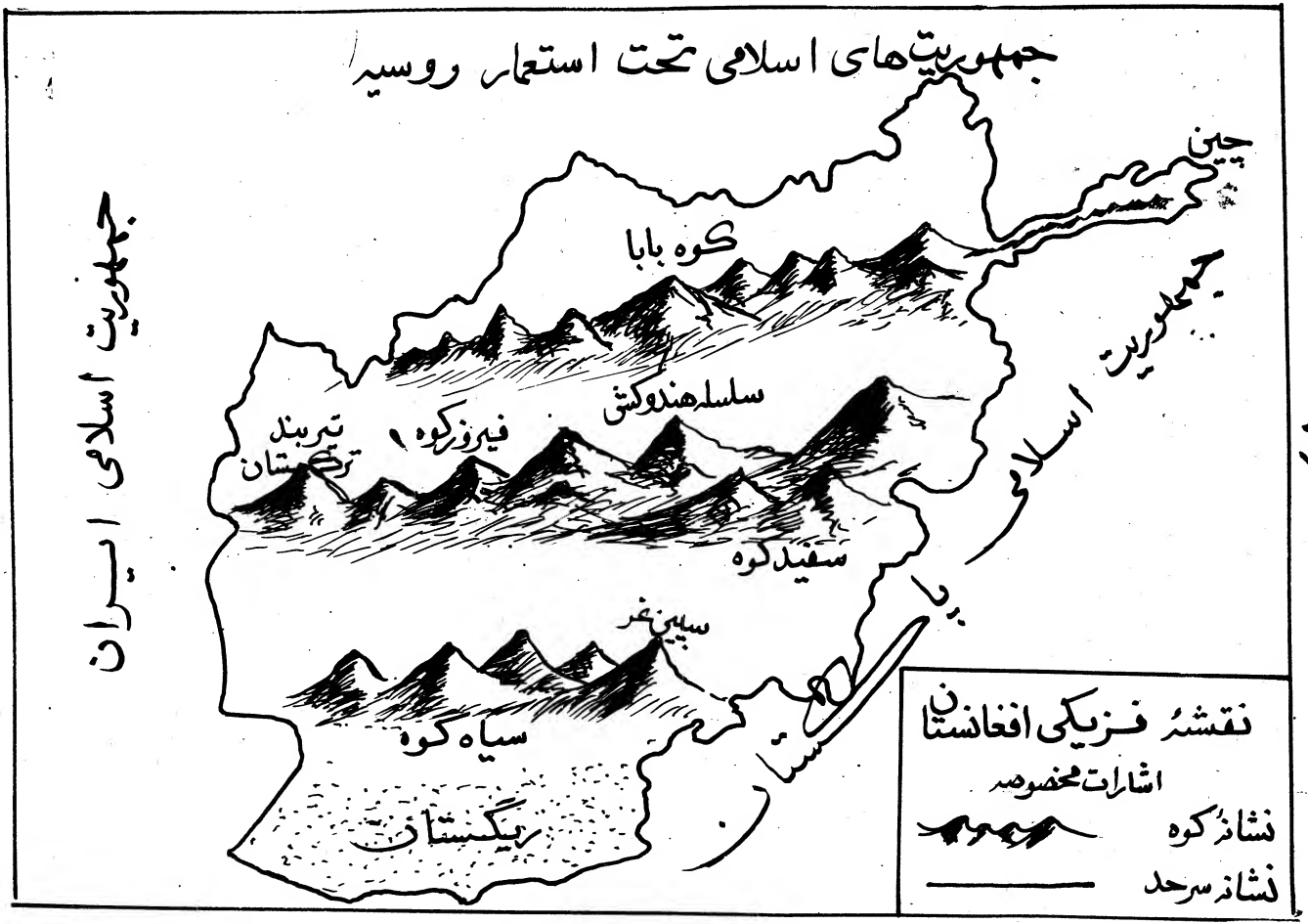
جمهوریت‌های اسلامی تحت استعمار روسیه
جمهوریت اسلامی ایران
چین
جمهوریت اسلامی
کوه بابا
سلسله هندوکش
فیروزکوه
تیربند
ترکستان
سفیدکوه
سپین غر
سیاه کوه
ریگستان
نقشهٔ فزیکی افغانستان
اشارات مخصوصه
نشانهٔ کوه
نشانهٔ سرحد

فصل هفتم

دریاهای افغانستان ،

دریاهای مملکت ما اکثراً از کوه های مرکزی سرچشمه می گیرند و در دره های کشور گاهی با شور و غلغله زیاد ، و در بعضی جاها بحرکت سنگین و خاموشانه جریان دارد . که در شادابی و سرسبزی وطن عزیز ما نقش بسیار مهمی را بازی می کنند . هیچکدام از دریاهای مملکت ما قابل کشتی رانی نبوده زیرا که اکثر آنها در دره های کم عرض به سرعت جریان دارد .

بعضی دریاهای افغانستان در صحراهای ریگستانی جذب می گردد و بعضی از آنها خارج افغانستان به طرف ممالک همسایه مانند جمهوریت های مسلمان نشین تحت تسلط روسیه ، پاکستان و ایران جریان دارد .

سال میشود .

فصل :-

یک سال چهار فصل است : بهار ، تابستان خزان و زمستان .

در بهار باران می بارد . درختها و بوته ها سرسبز گردیده و برگ میگیرند . همچنین در تابستان روزها گرم و دراز میشود . در خزان هوا معتدل میباشد . برگهای درختان و بوته ها زرد میگردد و می افتد زیرا که فصل خزان قاصد زمستان است . در فصل زمستان روزها کوتاه و هوا خیلی سرد می باشد بهمین سبب زمستان موسم باران و برف است .

دِه :-

مجموعهٔ چند خانه را که باهمدیگر یکجا واقع شده باشد ده گفته میشود . هوای ده نسبت به شهر پاک و صاف می باشد زیرا که در ده زمین های زراعتی ، باغ ها و آبهای روان موجود است . ده به سبب کشت و

در داخل مملکت ما از دریا های مذکور بسیار کم استفاده شده است .

دریای کابل ، دریای آمو ، دریای هلمند ، دریای هریرود وغیره دریاهای مشهور افغانستان میباشند.

۱ـ دریای آمو :

این دریا از سطح مرتفع پامیر سرچشمه میگیرد وبطرف غرب جریان دارد .

دریای آمو بعد از طی نمودن فاصله (۱۸۰۰) کیلومتر در جهیل ارال میریزد و به فاصلهٔ (۱۲۰۰) کیلومتر بین افغانستان وجمهوریت های اسلامی تحت استعمار روسیه آسیای مرکزی سرحد طبیعی را تشکیل میدهد. معاونین مشهور دریای آمو دریاهای کوکچه وقندوز می باشند .

دریای کابل :

دریای کابل از دره اونی پغمان سرچشمه گرفته است و از بین شهر زیبای کابل می گذرد .
دریاهای لوگر ، پنجشیر و کنر با آن یکجا می شوند و بالاخره از خاک افغانستان خارج میگردد و در پاکستان با دریای سند یکجا می شود .

۳ - دریای هلمند :

دریای هلمند که از دریاهای مشهور افغانستان بشمار میرود از کوه بابا سرچشمه گرفته است و به طرف جنوب غرب کشور ما جریان دارد . دریاهای ترنک و ارغنداب با آن یکجا شده و بالاخره در جهیل سیستان میریزد .

٤ - دریای هریرود :

دریای هریرود نیز از کوه بابا سرچشمه میگیرد

واز سمت جنوب شهر هرات می گذرد بین ایران وافغانستان جریان داشته وبالاخره بخاک ترکمنستان داخل می گردد .

تمرین وسوالات

۱ - دریاهای مشهور افغانستان کدام اند ؟
۲ - دریای کابل از کجا سرچشمه گرفته و درآخر کجا میریزد ؟
۳ - دریای هلمند در کجا میریزد ؟
٤ - دریای آمو از کجا سرچشمه گرفته است ؟
۵ - دریای هریرود کجا است ؟

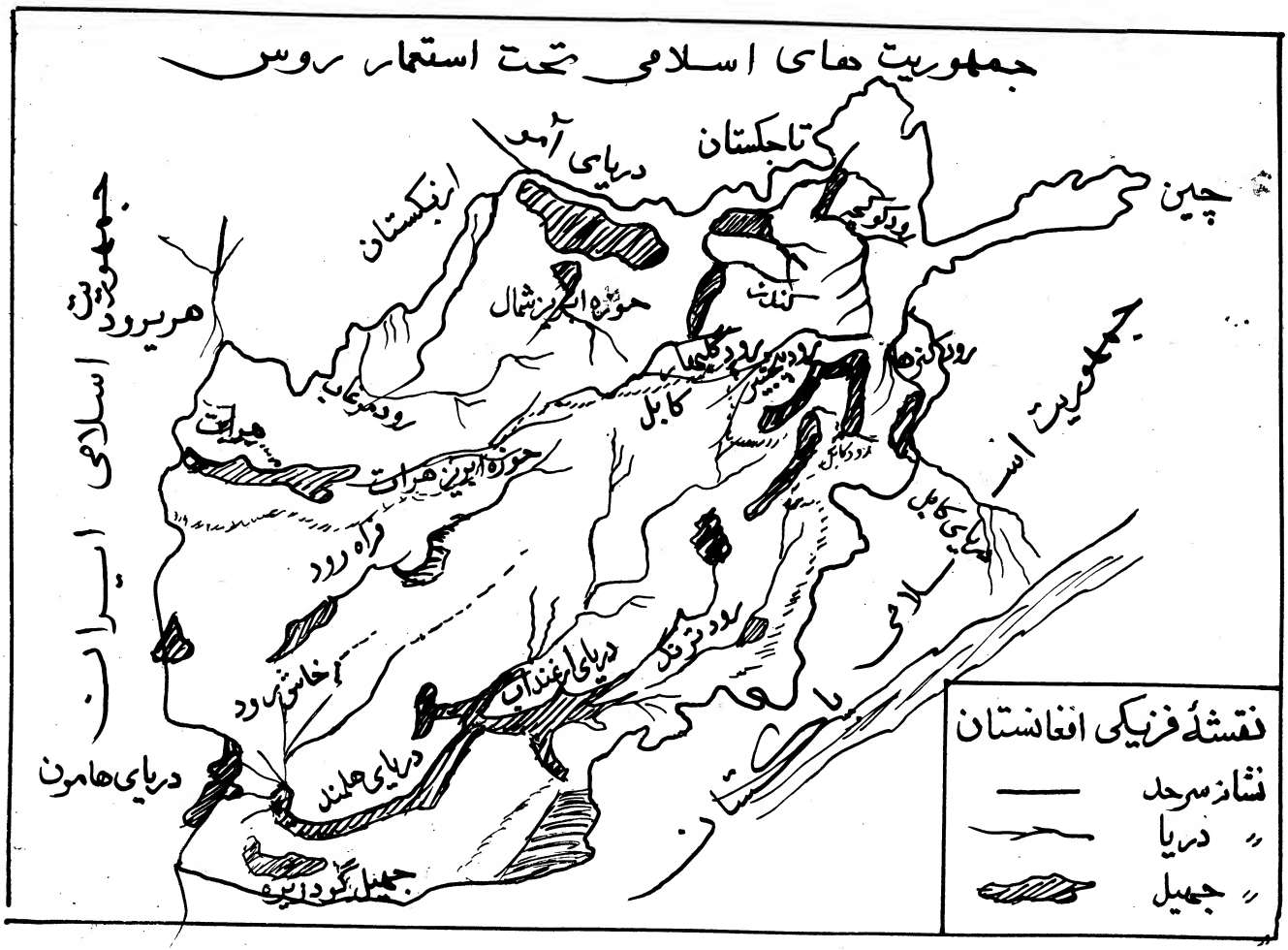
جمهوریت های اسلامی تحت استعمار روس
تاجکستان
دریای آمو
چین
ازبکستان
جمهوریت اسلامی ایران
هریرود
حوزه ابگیر شمال
کندز
رود کوکچه
رود پنجشیر
رود کنر
رود کابل
کابل
رود مرغاب
هرات
حوزه ابگیر هرات
فراه رود
دریای کابل
رود ترنک
دریای ارغنداب
خاش رود
دریای هلمند
دریای هامون
جمهوریت اسلامی پاکستان
جمیل گردابیه
نقشهٔ فزیکی افغانستان
نشان سرحد
دریا
جمیل

فصل هشتم

حیوانات ونباتات افغانستان :

نباتات :

افغانستان یک مملکت زراعتی بوده که اکثر مردم آن دهقان بوده و با کشت و زراعت علاقه زیادی دارند گندم ، جو ، جواری ، برنج ، نیشکر لبلبو و پنبه از حاصلات مهم وطن عزیز ما حساب می شوند .

در مملکت ما دو قسم برنج کاشته میشود که یکی آن بنام برنج باریک و دیگری برنج گک میباشد کشت وزراعت برنج در ولایات ننگرهار ، لغمان کنرها ، وردگ وخان آباد رواج زیادی دارد علاوه بر آن حبوبات مشهور یکه در وطن عزیز ما شهرت خاص داشته عبارتند از دال نخود ، لوبیا

باقلی ، فاسولیا ، ماش وغیره .
کچالو ، بادنجان سیاه ، بادنجان روی ، زردک
شلغم ، ملی ، ملی سرخک ، نوشپیاز وکلچه پیاز ،
کاهو ، کدو ، بادرنگ ، پالک ، سیر وغیره از
سبزیهای مشهور افغانستان بشمار میرود .

۲ - میوه ها :

میوه های وطن ما بسیار شرین ومزه دار می
باشد ، میوه ها یکه در مملکت ما شهرت زیاد دارد
عبارتند از توت ، زردآلو ، سیب ، انگور ، تاک
انار ، انجیر ، بادام ، پسته ، چلغوزه ، خربوزه
تربوز وغیره .
وطن ما اقسام مختلف انگور مانند حسینی ،
کشمشي ، قندهاری وغیره دارد .
میوه های تازه وخشک مملکت ما قبل ازهجوم
روس برافغانستان بر اندازه زیاد بر ممالک خارجی
نیز فرستاده می شدند .

۳- حیوانات :

افغانستان اقسام مختلف حیوانات اهلی وحشی دارد. حیوانات اهلی افغانستان عبارتند از : اسپ ، گاو ، گوسفند ، بز ، مرکب ، قاتر ، شتر ، سگ وگربه که از حیوانات مشهور وطن ما بشمار میرود .

از مرکب ، قاتر، شتر واسپ کار سواری وبار بری گرفته میشود .

در کوه ها وجنگل های مملکت ما حیوانات وحشی مانند شیر ، پلنگ ، گرگ ، روبا ، شغال آهو ، خرگوش ، خوک ، شادی وغیره نیز یافت میشوند .

٤- پرنده ها :

پرنده های مشهور افغانستان عزیز ما عبارتند از: مرغ ، کبوتر ، مرغابی ، چغی ، کبک ، باز ،

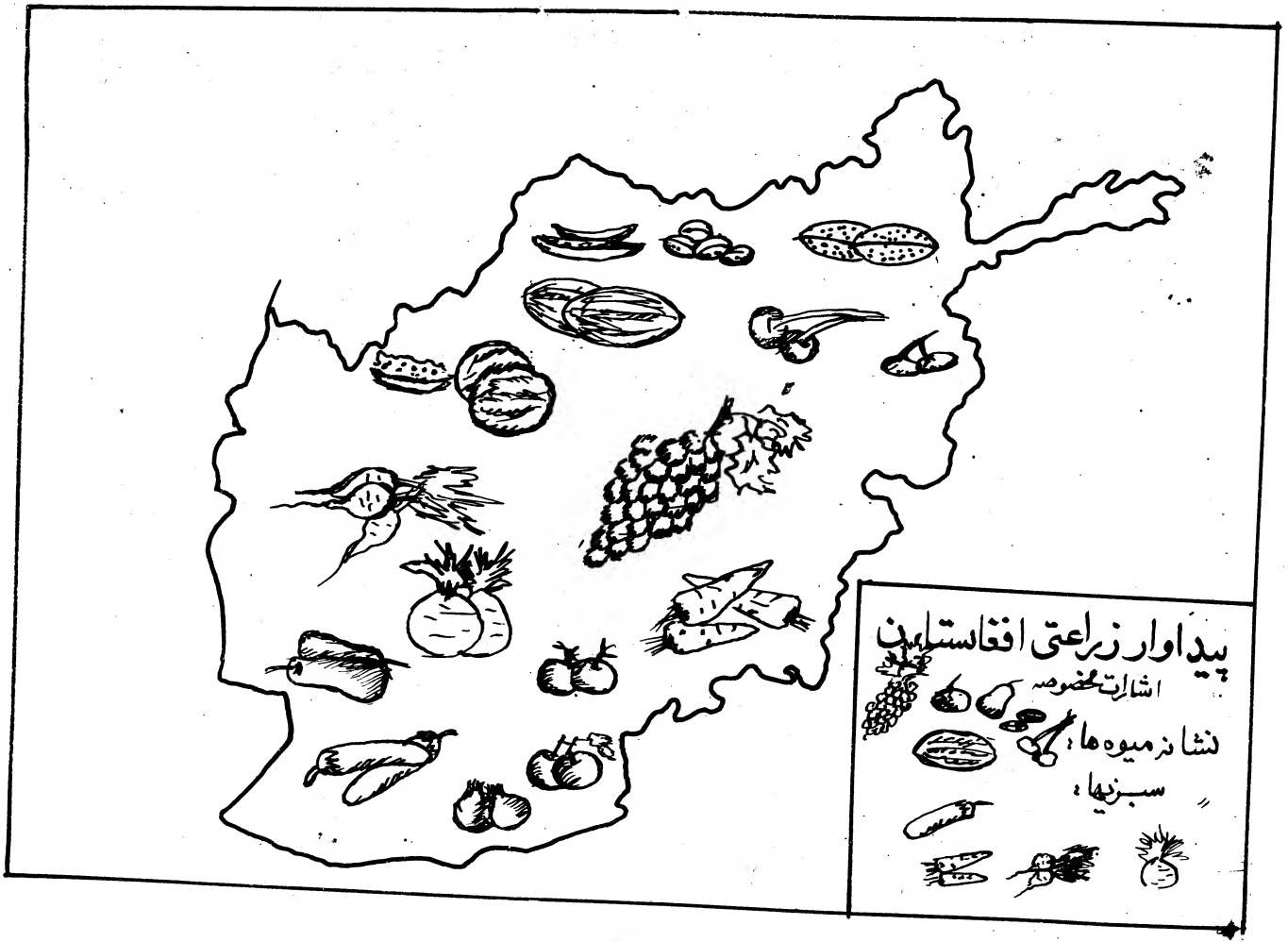
پیداوار زراعتی افغانستان
اشارات مخصوصه
نشانه میوه ها،
سبزیها،

شاهین ، باشه ، بوم ، سیسی ، مینا ، گنجشک ،
زاغ ، بلبل ، مرغ زرین وغیره .

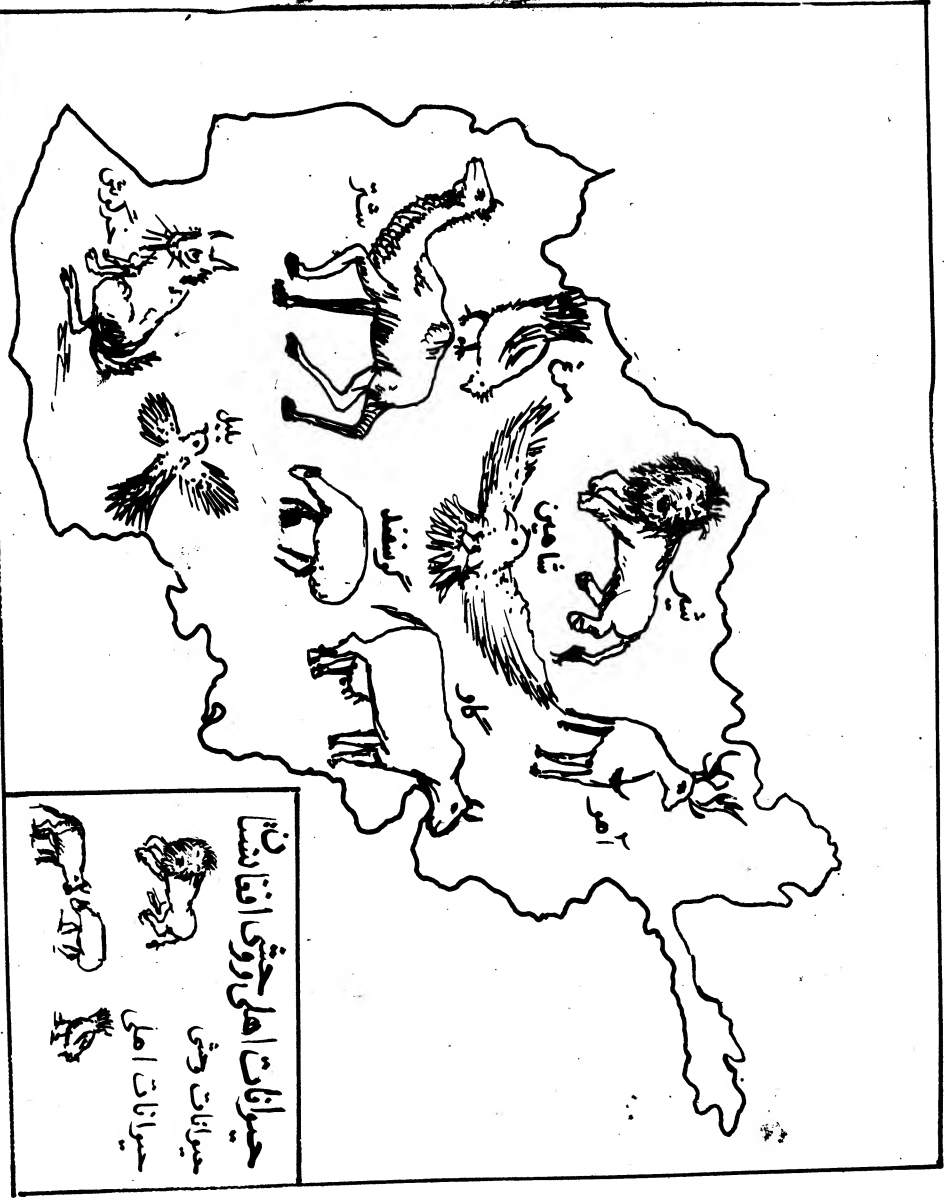

تمرین و سوالات

۱ - نباتات مشهور وطن کدام اند ؟
۲ - سبزیهای مشهور آنرا نام ببرید ؟
۳ - اقسام میوه های مشهور افغانستان کدام اند ؟
٤ - در وطن ما کدام حیوانات یافت میشود ؟
٥ - پرنده های مشهور مملکت خود را نام ببرید ؟

زراعت زیبائی خاصی دارد وهمچنان حبوبات و سبزی های گوناگون در ده کاشته میشود که از عایدات و حاصلات مهم ده بشمار میرود.

شهر :

اکثراً مردم در شهر زندگی میکنند زیرا که در شهر مکاتب و فابریکه های زیادی موجود بوده و تمام ضروریات زندگی در آنجا بخوبی رفع می گردد برای مردم غریب ومزدورکار کارهای زیادی موجود می باشد وهمچنین در شهر برای کسب تعلیم شرایط مساعد میباشد. شفاخانه ها ، دواخانه ها ووسایل رفت وآمد به مکاتب، دفاتر ودیگر جاهای بود وباش مردم بسیار زیاد موجود بوده ازهمین لحاظ اکثریت مردم در شهر زندگی می کنند .

هر نوع سبزیجات ،حبوبات ، میوه جات ودیگر حاصلات زمین بغرض فروش به شهرها آورده میشوند ومردم دهات اشیای مورد ضرورت خود مانند چای بوره ، روغن ، نمک ، صابون ، بوت ، چپلی ، رخت

معدنیات افغانستان

معدنیات بسیار قیمتی زیرزمینی در مملکت ما موجود است که از آن جمله گاز شبرغان شهرت زیاد دارد. نفت و گاز افغانستان توسط کندن چاه ها بصورت فنی بدست آمده که گاز وطن عزیز ما به روسیه فرستاده می شود. ذخیره های نفت و گاز در ولایت کندوز، هرات و جوزجان یافت شده و معدن ذغال سنگ به اندازه زیاد در بلخمری هرات و درهٔ صوف موجود می باشد. علاوه بر نفت و گاز سنگ های قیمتی مملکت عزیز ما مانند: لاجورد، زمرد، یاقوت، بیروج وغیره در دنیا شهرت زیادی دارد.

فصل نهم

باشندگان افغانستان :

در افغانستان اقوام مختلف زندگی می کنند که هزارها سال پیش درهمین خاک می زیستند اقوام وقبیله های مشهور مملکت ما عبارتند از پشتون وتاجک وعلاوه براین دوقوم ازبک وهزاره ، ترکمن ، نورستانی و بلوچ نیز از اقوام مشهور وطن ما می باشند .

تمرین وسوالات

۱- معدنیات مشهور افغانستان کدام اند؟
۲- ذغال سنگ در کجا یافت میشود ؟
۳- گاز وطن ما به کجا فرستاده میشود ؟
٤- اقوام مشهور افغانستان کدام اند آنها را نام ببرید ؟

وغیره را در شهر خریده و به خانه های خود می برند.

اطراف شهر کابل دهات سرسبز و زیبائی وجود دارد که بر زیبائی شهر کابل افزوده است. مانند چاردهی، بیمارو «بی بی مهرو» افشار وغیره.

تمرین

۱- جغرافیه چیست؟
۲- چهار سمت را چطور شناخته و پیدا کرده میتوانید؟
۳- شب و روز چطور بمیان می آید؟
٤- یکسال چند فصل است؟
٥- باشندگان ده چه کار می کنند و هوا پیش چرا خوبست؟
٦- چرا در شهر اکثریت مردم زندگی می کند؟
۷- فصل زمستان و خزان چه فرق دارد؟

فصل دوم

ساختمان زمین :

همین زمینیکه بر روی آن زندگی میکنیم از خشکه وآب تشکیل گردیده است لیکن بروی زمین خشکه کمتر و آب زیادتر است زیرا که سه حصهٔ زمین را آب گرفته ویک حصهٔ آن خشکه است .

زمین از روی اقلیم « آب وهوا » نیز به سه حصه تقسیم گردیده مانند مناطق حاره « گرم » ، مناطق معتدل ومناطق منجمد « سرد » .

براعظم :

چنانچه قبلاً گفتیم یک حصهٔ زمین خشکه است که همین یک حصهٔ خشکه بر شش براعظم بزرگ تقسیم گردیده مانند آسیا ، اروپا ، افریقا ، امریکا ، استرالیا و انتارکتیکا « براعظم قطب جنوب » تعداد زیادی از مردم روی زمین در براعظم های آسیا و اروپا زندگی میکنند

مردم دنیا از نگاه نژاد برسفید ، سیاه وزرد تقسیم شده
اند که سفید پوستان آن در آسیا و اروپا ، زرد پوستان چین و سیاه پوستان در افریقا زندگی
می کنند اکثر مردم دنیا از ادیان مختلف مانند دین مقدس
اسلام ، مسیحی ، هندوئی و بودائی پیروی می کنند و
عدهٔ انگشت شمار مخالف دین و مذهب می باشند
مانند روسها .

بحر :

خواندیم که سه حصهٔ زمین را آب گرفته است پس
این آب زیاد بنام ابحار یاد میشود که بر پنج بحر
بزرگ تقسیم گردیده است مانند بحرالکاهل ، بحر
اطلس ، بحرهند ، بحرمنجمد شمالی و بحرمنجمد
جنوبی .

حصه های خشکهٔ روی زمین توسط همین پنج
بحر از یکدیگر جدا گردیده که درین ابحار برای
حمل و نقل اموال تجارتی و مسافرین از کشتی
های خورد و بزرگ استفاده میشود و همچنان در
بحر معادن تیل و ماهی نیز بسیار زیاد پیدا میشود .

AFGHANISTAN EDUCATION COMMITTEE

جغرافیه

برائے صنف چهارم

سال ۱۳۶۵ - هـ.ش

جغرافیه

برای صنف چهارم

۱۳۶۵ هش

مؤلفين :

عبد الحليم «حليم» و وسيع الله «سيّار»

اعضاء مشورتي :

باطن شاه «صافی» و روژه گل «وحدتي»

فهرست کتاب

فصل اول :

شمارہ	عناوین	صفحہ
۱	تعریف جغرافیہ	۱
۲	چہار سمت	۱
۳	شش جہت	۳
٤	چہار فصل	٤
٥	دہ	٤
٦	شہر	٥

فصل دوم :

شمارہ	عناوین	صفحہ
۱	ساختمان زمین	۷
۲	براعظم	۷
۳	بحر	۸
٤	بحیرہ	۱۰
٥	جھیل	۱۱
٦	خلیج	۱۲
۷	دریا	۱۳
۸	جزیرہ	۱۵
۹	جزیرہ نما	۱۷
۱۰	آبشار	۱۹
۱۱	قلہ	۲۰
۱۲	آتشفشان	۲۱
۱۳	ابنا	۲۲
۱٤	خاکنا	۲۳
۱٥	سطح	۲٤
۱٦	صحرا	۲٥

فصل سوم : پیداوار زراعتی .

شماره	عناوین	صفحه			صفحه
۱	گندم	۲۷	۷	نیشکر	۳۰
۲	برنج	۲۸	۸	لبلبو	۳۰
۳	سبزیجات	۲۸	۹	گوشت	۳۲
٤	میوه جات	۲۹	۱۰	مرغ	۳۲
٥	نباتات روغنی	۲۹	۱۱	ماهی	۳۲
٦	چای	۳۰			

فصل چهارم : براعظم های دنیا

شماره	عناوین	صفحه
۱	براعظم آسیا	۳٥
۲	چهار سمت	۳٦
۳		

فصل پنجم : افغانستان

شماره	عناوین	صفحه			صفحه
۱	چهار سمت افغانستان	۳۹	٤	آب وهوا	٤۰

۲	مساحت ونفوس آن	۵	نژاد
۳	تقسیمات ملکی ۴۱	۶	مذهب وزبان های اصلی آن

فصل ششم ؛ وضع طبیعی افغانستان (کوه ها)

شماره	عناوین	صفحه		صفحه
۱	کوه هندوکش	۴۵	۴	سیاه کوه
۲	کوه بابا	۴۶	۵	کوه سلیمان
۳	سفید کوه	۴۶	۶	تیربند ترکستان

فصل هفتم ؛ دریاهای افغانستان

شماره	عناوین	صفحه		صفحه
۱	دریای آمو	۵۰	۴	دریای هلمند ۵۱
۲	دریای کابل	۵۱	۵	دریای مرغاب
۳	دریای هریرود	۵۱		

فصل هشتم ؛

نباتات ، حیوانات و معدنیات ۵۴

فصل نهم ؛

باشندگان افغانستان ۶۱